

202102599

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De Minister-President
Minister van Algemene Zaken
Postbus 20001
2500 EA DEN HAAG

**Bestuursondersteuning en
Advisering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
30509040

Uw brief van
22 november 2021

Uw referentie
4237514

Bijlagen
1

Datum

Geachte heer Rutte,

Op maandag 22 november deed u mij (met een verwijzing naar een brief met kenmerk 202102575), een informatieverzoek toekomen van de heer Koolmees, namens de informateurs. Dit verzoek betrof de informateurs te voorzien van nadere informatie ten aanzien van mogelijke varianten voor de afschaffing van het leenstelsel.

In de bijlage vindt u, mede namens de minister van Financiën, de verzochte informatie.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

Vragen:

1. Wat zijn de eventuele gevolgen voor studenten en mogelijke budgettaire besparingen als de verlenging van de terugbetaaltermijn van 15 jaar naar 35 bij de invoering van een basisbeurs en aanvullende beurs weer wordt teruggezet op 15 jaar?
2. Is het juridisch en uitvoeringstechnisch mogelijk een basisbeurs en aanvullende beurs in te voeren via een ingroeimodel, zodat ook bestaande studenten voor hun resterende studietijd recht hebben op een beurs? Wat zouden hiervan de budgettaire consequenties zijn? Is een variant mogelijk die ingroeit in de zin dat deze niet alleen geldt voor studenten die in dat jaar beginnen met studeren maar ook gaat gelden voor studenten die al studeren maar nog een paar jaar moeten? Dus dat de invoering per 23/24 voor iedereen die dan studeert en start geldt? Kan dit juridisch en uitvoeringstechnisch en wat zou dit financieel betekenen?

Antwoord

Vraag 1

Een opmerking vooraf - Het aanpassen van de leenvoorwaarden heeft ook effect op de weegfactor die studieschulden hebben bij een hypotheek. Door de terugbetaaltermijn in te korten zullen de studieschulden zwaarder meetellen bij het aanvragen van een hypotheek. Oud-studenten kunnen daardoor een lagere hypotheek krijgen (met dezelfde studieschuld).

In de vorige scenario's die met de formatietafel zijn gedeeld, zijn de leenvoorwaarden en terugbetaalvoorwaarden constant gehouden ten opzichte van de huidige situatie onder het leenstelsel. Dat houdt het volgende in:

- Studenten kunnen in de toekomstige situatie nog net zoveel lenen bovenop de prestatiebeurs als nu.
- Studenten hebben net als nu 35 jaar om de studieschuld terug te betalen.
- Studenten vallen volledig onder de draagkrachtregeling als zij minder verdienen dan het minimumloon (zij hoeven dan niets terug te betalen).
- Studenten moeten maximaal 4% van het meerinkomen boven het minimumloon besteden aan de aflossing van de studieschuld.

Als wordt aangesloten bij de leenvoorwaarden en terugbetaalvoorwaarden die golden vóór het leenstelsel dan zou het volgende gelden:

- Studenten kunnen lenen tot een maximumplafond waar ook de prestatiebeurs onderdeel van uitmaakt. Dat plafond staat in 2021 op € 1101,84 per maand (alles wat iemand als prestatiebeurs ontvangt gaat hier dus vanaf).
- Studenten hebben 15 jaar om de studieschuld terug te betalen.
- Studenten vallen volledig onder de draagkrachtregeling als zij minder verdienen dan 84% van het minimumloon (zij hoeven dan niets terug te betalen).
- Studenten moeten maximaal 12% van het meerinkomen boven de drempel van 84% van het minimumloon besteden aan de aflossing van de studieschuld.

Het CPB heeft eerder geraamd dat onder de oude voorwaarden die golden vóór invoering van het leenstelsel 90% van de studieschuld wordt terugbetaald, terwijl onder de voorwaarden van het leenstelsel 86,4% van de studieschuld wordt terugbetaald. Dit betekent dat wanneer aangesloten wordt bij de oude leenvoorwaarden en terugbetaalvoorwaarden (15 jaar i.p.v. 35 jaar) circa 3,6% van de totale studieschuld extra wordt terugbetaald door de oud-studenten. Dit levert dus een besparing op. Het gaat om een besparing van circa 100 miljoen euro in de structurele situatie. De structurele situatie doet zich pas voor rond 2065, omdat dan de aflosperiode voor de studenten die onder het nieuwe stelsel gaan vallen is afgelopen. Het kwijtschelden van een restschuld gebeurt altijd pas aan het einde van de aflosperiode.

Concreet komt het er dan ook op neer dat de kosten van het aansluiten bij de oude voorwaarden:

- Vanaf circa 2045 eerst hoger zijn, omdat dan de eerste kwijtscheldingen van terugbetalers uit het nieuwe regime gaan plaatsvinden.
- Vanaf 2065 resteert per saldo de besparing, omdat dan de kwijtscheldingen uit het oude scenario met 35 jaar aflostermijn wegvallen.

In de jaren binnen de huidige begrotingshorizon (t/m 2026) zijn er geen budgettaire effecten.

Uitvoering

Het aanpassen van de leenvoorwaarden betekent ook een aanpassing in de uitvoering. De absolute voorkeur gaat er naar uit om bij verkorting van de terugbetaalperiode aan te sluiten bij de leenvoorwaarden zoals gehanteerd vóór het leenstelsel. In dat geval hoeft er geen nieuw terugbetaalregime te worden ontworpen. Daarbij moet wel goed gelet worden op de communicatie richting studenten.

Wanneer de aangepaste leenvoorwaarden (waaronder terugbetaaltermijn van 15 jaar i.p.v. 35 jaar) alleen gaan gelden voor nieuwe studenten, die starten in september 2023, is er meer tijd om deze te implementeren. Het terugbetalen voor deze studenten begint immers pas enkele jaren na het stoppen met studeren. Er is dan geen conflict met de technische realisatie van het nieuwe studiefinancieringsstelsel.

Aandachtspunt is de groep die al studeert als het nieuwe stelsel wordt ingevoerd en daardoor onder meerdere stelsels komt te vallen. Indien, in het kader van overgangsrecht, ook deze studenten gebruik moeten kunnen maken van het nieuwe terugbetaalregime is er minder tijd. Deze studenten studeren dan bijvoorbeeld nog 1 jaar onder het nieuwe stelsel. en Vervolgens kunnen zij al na twee jaar beginnen met afbetalen. Ook dit lijkt uitvoerbaar te zijn voor DUO zonder vertragingen voor de realisatie van het nieuwe studiefinancieringsstelsel.

Mocht toch gekozen worden voor nieuwe leenvoorwaarden (dus afwijkend van de voorwaarden zoals gehanteerd tijdens of vóór het leenstelsel) dan kost de invoering daarvan meer tijd en capaciteit bij DUO.

Overige opmerkingen

- De terugbetaalvoorwaarden kunnen niet zonder meer met terugwerkende kracht worden aangepast. Studenten onder het leenstelsel zijn uitgegaan van een terugbetaaltermijn van 35 jaar en deze kan niet worden ingekort.
- Er moet dus in de uitwerking een keuze gemaakt worden ten aanzien van de exacte terugbetaalvoorwaarden (zie opsommingen op pagina 1) die gaan gelden voor studenten die zowel onder het leenstelsel als onder het nieuwe stelsel hebben gestudeerd. In beginsel geldt voor deze studenten het uitgangspunt dat zij er niet op achteruit mogen gaan. Indien het nieuwe stelsel niet begunstigende onderdelen bevat dan moet worden voorzien in een overgangsrecht.

Vraag 2

In alle antwoorden die met de informateur zijn gedeeld is al rekening gehouden met het nieuwe stelsel als begunstigende maatregel voor alle studenten. Als een nieuw stelsel per 2023/2024 ingaat, dan geldt dat dus voor alle studenten die dat jaar studeren en niet alleen voor nieuwe studenten.

De juridische en uitvoeringstechnische opmerkingen die bij varianten zijn gemaakt en de gedeelde financiële reeksen zijn dus reeds gebaseerd op deze aanname.

Aandachtspunt hierbij is dat indien gekozen wordt voor inkorting van de terugbetalingstermijn (dat is geen begunstigend onderdeel voor zittende studenten), moet voorzien worden in overgangsrecht dat het mogelijk maakt de huidige terugbetalingstermijn van toepassing te laten blijven op studieschulden aangegaan onder het leenstelsel (zie vraag 1).